

W służbie kultury i wartości. Na Jubileusz Profesor Barbary Kotowej

Nie można wyobrazić sobie Instytutu Filozofii UAM — od kilku lat Wydziału Filozoficznego — bez Profesor Barbary. Od pół wieku współtworzy aktywnie jego historię, w naukowych badaniach i w nauczaniu. Można ją bez trudu spotkać w profesorskim gabinecie, usłyszeć w salach wykładowych, dostrzec na filozoficznych korytarzach.

Jest absolwentką filologii polskiej, która to dyscyplina ukształtowała Jej intelektualną sylwetkę, wyciskając piętno na późniejszej posłudze dydaktycznej oraz na dociekaniach filozoficznych. Swą zawodową ścieżkę rozpoczęła od krótkiego epizodu w charakterze nauczycielki języka polskiego w jednej z poznańskich szkół podstawowych. Nasilające się filozoficzne zainteresowania spowodowały podjęcie w roku 1970 Studiów Doktoranckich w Instytucie Filozofii UAM. Ukończyła je po kilku latach stopniem naukowym doktora, zaś jeszcze w ich trakcie została w roku 1972 przyjęta do pracy na stanowisku starszego asystenta. Od tej daty biegnie staż zatrudnienia na UAM. W roku 1989 uzyskała stopień naukowy doktora habilitowanego nauk humanistycznych. Obecnie jest w ramach tychże nauk profesorem tytularnym.

Polonistyczne studia pogłębiły i wyraziły humanistyczną duchowość Profesor Kotowej, stwarzając jednocześnie solidną podstawę dla własnej filozoficznej refleksji. Badawczą przystań i ostoję inspiracji odnalazła rychło, już na poziomie dociekań doktorskich, ale też w następnych etapach, w twórczości Romana Ingardena, polskiego fenomenologa z wydatną nutą studiów nad literaturą oraz nad metodologią wartościowań filozoficzno-artystycznych. Zgodnie ze swą osobowościową konstytucją akcentuje Profesor Barbara właśnie i przede wszystkim wspomniany nurt artystyczno-estetyczny, w szczególności ten realizowany w perspektywie antynaturalistycznej.

Poglądy filozoficzno-estetyczne Ingardena, podobnie jak poznańskiej Fenomenologii, są cenne społecznie. Przyjmowane wartości kształtują ludzkie wybory estetyczne i moralne, stanowiąc tym samym podstawę i klucz do zrozumienia odpowiedzialności za czyny.

W filozoficznej refleksji Jubilatki daje się wyodrębnić kilka zakresów badań: estetyka i filozofia sztuki, metodologia humanistyki, epistemologia oraz filozofia kultury. Spoiwem powyższych obszarów jest kategoria wartości, wynikająca z przeciwstawienia kultury i natury. Człowiek jest co prawda uwikłany w „porządek natury”, podlega determinowaniu przez szeroko pojęte przyrodnicze otoczenie, łącznie z własną biologiczną naturą. Ale też

— w myśl przekonania Jubilatki — tamto uwikłanie nie daje się oddzielić od zanurzenia człowieka w „porządek kultury”, ponadto wszakże dopiero wtedy i z tej właśnie kulturowej perspektywy *homo* dostrzega i uświadamia sobie w pełni swoje wplecenie w naturalne środowisko.

Profesor Kotowa akceptuje do pewnego stopnia antyfundamentalne propozycje (neo)pragmatyzmu, że „prawda jest jedynie komplementem, którym obdarzamy stwierdzenia zdające się być wiarygodne”, lub że „poznanie nie potrzebuje metafizycznych podpórek”. W swej osobowościowej wrażliwości oraz badawczej rzetelności nie odżegnuje się jednak całkowicie od uznawania badań fundamentalno-metafizycznych za zbędne i całkowicie bezużyteczne. Niezależnie wszakże od tego przeświadczenia Jej badawczy warsztat przenika idea metodologicznej odrębności świata zjawisk kulturowych od przedmiotu badań przyrodoznawczych. W poszerzającym się z biegiem lat przedmiocie analiz dominują — inspirowane Ingardenowską fenomenologiczną estetyką — antynaturalistycznie zorientowane badania humanistyczne, ze szczególnym uwzględnieniem badań nad sztuką, zwłaszcza tego jej obszaru, który wiąże się z problematyką estetycznego i artystycznego wartościowania.

Droga Jubilatko, współtworzysz filozoficzną atmosferę, i to nie tylko w macierzystym Wydziale w Poznaniu, ale i w skali kraju. Czerpią z Twojej filozoficzno-kulturowej mądrości polskie Uczelnie i badawcze Instytuty, dla których głosisz naukowe odczyty. Swoją Senioralną dojrzałością wzbogacasz konsekwentnie instytutowe „poniedziałkowe wieczory”, w trakcie których trafnie dopowiadasz i logicznie porządkujesz treści przedstawiane w referatach.

Przyjmij proszę gratulacje oraz serdeczne życzenia dalszej równie bogatej aktywności badawczo-dydaktycznej. Nie ustawaj, z charakterystyczną dla Ciebie życzliwością, w dyskusjach i konstruktywnych konsultacjach wobec przyjaciół, zwłaszcza wobec młodszych adeptów filozoficznych meandrów.

Życzę Tobie nieustającej, tak dla Ciebie bliskiej i drogiej, pasji kultury i wartości, w słowie i piórze.

Nade wszystko życzę zdrowia, szczęścia i wszelkiej pomyślności na kolejne lata.

Droga Barbaro, Dostojna Jubilatko,
Ad multos annos!

Bolesław Andrzejewski

Poznań, w styczniu 2024 r.